

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies nonus et decimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1925

De S. Oreste Martyre Tyanis In Cappadocia Commentarius Praevius

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72556)

A sideret eamque aetatis suae tempore administraret. Renuit ille neque sic egit. Dixit ei (Papae): « Captivos qui tecum sunt administra, sicut tibi mos est, cum sis patriarcha. » Dixit ille: « Me custodiat Deus, ne id agam quod mihi non concessit Spiritus sanctus; nam in Oriente regimen ad Papam pertinet, non ad me. » Et rogavit Papam ut Bendoraborum metropolita esse vellet; eum ceteris Orientalibus metropolitibus anteposuit et dexterum (patriarchae) assessorem fecit, ad quem pertinebat patriarchalem potestatem ei tradere qui suffragiis designatus fuisset. Quae ordinatio ad nostra usque tempora servata est.

figmentis
admiscue-
runt.

19. Frustra operam conerit qui in tam inepta narratiuncula falso et absurde dicta scrutetur. Neque valde mirum est homines ceterum diligentes et acutos Demetrianos nostri historiam cum tot deliramentis admixtam legerent aut suspectam habuisse (1) aut prorsus respuisse (2). Quamquam et nonnulli fuerunt qui vel sub istis figmentis aliquid veri latere perspicerent (3). Nobis autem etiam istae fabulae perstringendae fuerunt, quae ostendunt quomodo Demetrianorum memoria labentibus saeculis immutata sit, et quem illi aspectum chronographus Seertensis daturus fuisset, si ipse primus eam ex oblivione excitasset.

Disquisi-
tionis
brevis
conspicuum.

20. Iam summam colligamus quae ex operosa illa disquisitione comparari possunt. Sedem Antiochensem anno 253 nondum dimidiato conscendit Demetrianus, aetate tunc maturus, siquidem filium habebat, qui anno 266 vel 267 episcopus electus est nobilissimae illius ecclesiae (4). Anno 256, cum Antiochia primum a Sapore direpta fuit, in ma-

nus hostium incidit et captivus abductus est. Quatuor igitur annos sedem suam reapse oblinuit, uti refertur in chronographia Nicephori (5). Bendoraboris conditam a se graecorum exsulum ecclesiam aliquamdiu administravit, ibique mortuus est, incerto tempore, ante secundam Antiochiae vastationem, quae probabiliter videtur brevi post Valeriani cladem accidisse (6). Obitus tamen eius Antiochenses fideles aliquamdiu latuit, neque mirum est ad eos hunc nuntium e tam longinqua regione per terram praesertim hostilem, flagrante bello, non pervenisse, cum ipsius Valeriani imperatoris fata in eius regno numquam fuerint audita (7). Anno 260, in rescripto quo Gallienus inducias concessit ecclesis, post Dionysium (Alexandrinum) et Pinnam, episcopum salutem Demetrium, qui haud scio an in latino exemplo unde Eusebius litteras imperatorias interpretatus est (8) inscriptus fuerit pro Demetrianis, ut alias accidit; nam parum probabile est in rescripto nomen non fuisse Antiochensem episcopum. Nondum igitur hoc anno electus erat Paulus Samosatensis; qui tamen brevi post tempore (9), cum tandem constaret ecclesiam esse viduatam, sedem sive accepit sive invasit. Cum autem octo circiter post annis idem Paulus propter malefacta manu militari eiciendus fuisset, in eius locum successit Domnus, ipsius Demetrianorum filius, uti iam diximus. Ab eo patris sui nomen in fastis ecclesiae pio reverentique animo inscriptum fuisse credendum est. De gloria postuma S. Demetrianorum, praeter mentiones pauculas quas collegimus, nihil aliud memoriae proditum fuit.

AUCTORE
P. P.

E

F

(1) G. WESTPHAL, *Untersuchungen über die Quellen und Glaubwürdigkeit der Patriarchenchroniken des Märk ibn Sulaimān, 'Amr ibn Ma'tai und Saliba ibn Johannān*, I. Abschnitt (Kirchhain N.-L., 1901), p. 62-63. Vide quae de isto loco annotavimus in *Anal. Boll.*, t. c., p. 293-94. — (2) BOLOTOV, op. c., *Християнское Члене*, t. c., p. 91-92, annot. 25; LABOURT, op. c., p. 19-20. — (3) HARNACK, *Mission und Ausbreitung des Christentums*, ed. 3 (Leipzig, 1915), p. 129, annot. 3; G. BARDY, *Paul de Samosate*, in *Spicilegium Lovaniense*, fasc. IV (Lovanii, 1923), p. 162,

annot. 1. — (4) EUSEBIUS, *Hist. eccl.*, VII, 29; vide supra, num. 6, p. 385; Id., *Chronici canones*, ad olympiadias CCLXI, ann. IV, FOTHERINGHAM, p. 303; cf. BARDY, *Paul de Samosate*, p. 217. — (5) Vide supra, num. 7, p. 385. — (6) Cf. H. SCHILLER, *Geschichte der römischen Kaiserzeit*, t. I, 1 (Gotha, 1883), p. 820-22; NÖLDEKE, *Geschichte der Perser*, p. 32, annot. 4. — (7) NÖLDEKE, *ibid.*, p. 33, annot. 2. — (8) *Hist. eccl.*, VII, 13, SCHWARTZ, p. 666. — (9) Paulum Samosatensem an. 260 electum censet BARDY, op. c., p. 168-69.

DE S. ORESTE MARTYRE

TYANIS IN CAPPADOCIA

H. D.

TEMPORE
INCERTO

COMMENTARIUS PRAEVIUS

S. Orestis
cultus
prope
Tyanam.

1. Tyana, urbs Cappadociae ad montis Tauri radices, nunc Kilise Hisar, Cappadociae Secundae metropolis facta est sub Valente imperatore, qui provinciam bifariam divisit. Cum autem et ecclesiae iura dividerentur, occasio haec fuit discidium inter S. Basilium et novam metropolitam Anthimum qui Tauricos redditus et Sancti Orestis proventus colligere conabatur: τὸν ἅγιον Ὀρέσ-

την ἐκκαρποῦσθαι μέγα ἐτίθετο. Ita Gregorius Nazianzenus in oratione funebri S. Basilii (1). Et hoc quidem antiquissimum est et certissimum indicium cultus S. Orestis (2) redditi in locis ubi passus est. Fertur enim martyrium consummasse ἐν χώρῳ τινὶ ἐπιχωρίως καλουμένῳ Βάτω, ἀπὸ Τυάνων μίλια εἴκοσι (3), unde Ὀρέστης δ' ἐν τῇ Βάτῳ passim nuncupatur (4). Basilicae Sancti

(1) BHG. 244, c. 68. De his etiam idem Gregorius in epistula 50, P.G., t. XXXVII, p. 101-104. — (2) De nomine, lege N. A. BEES, *Die Inschriften-aufzeichnung des Kodex Sinaiticus*

graeus 508 (976), (Berlin-Wilmersdorf, 1922), p. 36-37. — (3) Passio II, n. 12; Passio I, n. 9. — (4) *Synax. Eccl. CP.*, p. 210.

Orestis

- AUCTORE** *Orestis procul dubio adiunctum erat monasterium, cuius monachus fuisse videtur Acacius ille qui concilio Nicaeno anni 787 subscripsit Ἀκάκιος μοναχὸς τοῦ ἁγίου Ὁρέστον* (1).
- Passionis recensio prior;** 2. *Passionis S. Orestis duplex servata est recensio. Priorem in sex hisce codicibus nacti sumus.*
- A 1** = Codex Parisiensis bibliothecae Nationalis graec. 1519, saec. XI exaratus (2). Menologium mensis novembris a die 1 ad 13. Passio S. Orestis, p. 316-22, die 10 legenda proponitur.
- A 2** = Codex Vindobonensis Historicus graec. 5, saec. XI exaratus (3). Menologium a die 1 ad 18 novembris. Ad diem 10, fol. 65-67^v: Passio S. Orestis.
- A 3** = Codex bibliothecae Vaticanae graec. 1669, saec. X, in monasterio τῶν Στουδίου exaratus (4). Menologium novembris a die 1 ad 15. Fol. 172-175: Passio S. Orestis.
- A 4** = Codex bibliothecae Vaticanae graec. 866, saec. XII exaratus (5), plurimis refertus Vitis et Passionibus sanctorum, quarum prima est, fol. 1^r-2, S. Orestis, non integra et lectu ardua. Imaginem photographiam huius et sequentis codicis accepimus a v. cl. Pio Franchi de Cavalieri.
- A 5** = Codex Vaticanus Barberinianus III 37, saec. XII-XIII exaratus (6). Variorum mensium Passiones, quarum est, fol. 162^v-165^v: Passio S. Orestis.
- A 6** = Codex Bruzellanensis 8155-62, saec. XVII exaratus (7). Collectanea Bollandiana mensis novembris. Fol. 26-28^v: Passio S. Orestis e codice A 2 excerpta.
- Codicum A 1, 2, 3, ceteris sepositis, lectiones annotare visum est.
- recensio altera.** **B** = Venetus, bibliothecae Sancti Marci graec. 349, saec. XI-XII exaratus (8). Menologium a 1 ad 17 novembris. Die 10, fol. 125-130: Μετάφρασις τῆς ἀθλήσεως ἧτοι ὁμολογίας τοῦ ἁγίου Ὁρέστον μαρτυροῦσαντος ἐν Τυάνοις τῆς Κατπαδοκῶν ἐπαρχίας. Metaphrasis utique est, non tamen ex illis quas Symeon ille logotheta conscripsit. In eiusdem enim menologium Passio S. Orestis recepta non est (9).
- C** 3. Passio posterior priore verbis copiosior est, non tamen rebus. Minuta quaedam hinc inde resecat, qualis est mentio de Actis ad Diocletianum missis (A, n. 10), et quae suis oculis se vidisse (ἔθεασάμεθα) scriptor Passionis asserit, id fideles conspicias esse dicit: ἐπὶ τῶν παρατηρήσεων πιστῶν ἔθεάθη. In codice quo utebatur metaphrasticam illum, exempli sui sequacissimum, rem ita legisse mihi non dubium est. Complures quippe, ut plerumque fit (10), eiusdem Passionis A recensiones exstitisse certum est, quarum una sola aetatem tulit. Alterius etiam deperditi exempli vestigia deprehenderemus si Acta graeca sanctorum Ananiae, Petri et sociorum, cuius nonnisi latinae versiones supersunt (11), praesto essent. Qui enim illa consarcinavit, Passionem S. Orestis A ad rem suam impudenter accommodavit, ut confe-
- renti illius capita 3 (a pueritia mea sacrificare didici cet.), 4, 6-8 (ad percipiendam coronam gloriae tuae) cum huius cc. 3-7 patebit. Ex hoc etiam habet martyrem in deorum simulacra insufflasse, eaque ilico in pulverem redacta fuisse. Καὶ εἰπὼν ταῦτα ὁ ἅγιος ἐνεφύσησε τοῖς εἰδώλοις, ita de Oreste (c. 6). Ananias autem prius se signo crucis munierat (c. 7). Quod autem in nostra deest recensione, legebatur in codice quem adhibuit synaxarista cum ad diem 9 iulii Passionis S. Orestis epitomen conscriberet: καὶ τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα ποιήσας (12). Nonnullae ergo libelli recensiones perierunt, ex quo tamen, ut verum fateamur, rei hagiographicae detrimento.
- Passionis summa.** 4. Haec enim est Passionis S. Orestis summa. Diocletiano imperatore, missus est in partes Ciliciae et Cappadociae Maximus praefectus. Qui Tyana adveniens, audivit de quodam medico christiano, nomine Oreste, qui cives a cultu deorum avertebat, illumque sistere iussit, et ut christianam religionem relinqueret frustra cohortatus est. Hinc in templum deorum abductus, cum in professione fidei immobilis permaneret, Orestes, iussu praesidis tandem flagris caesus est ut viscera in terram diffunderet; laminae quoque ardentes eius dorso applicatae sunt et vulnera sale acetoque confricata. Rogabat interea Deum ut impios confunderet. Mox in simulacra insufflavit, eaque corruerunt, et templum ipsum collapsum est. In carcerem ductus, post septem dierum inedia ad iudicem revocatus est. Qui clavis aereis pedes eius latusque primum configi iussit, dein ut ad pedes equi indomiti ligaretur. Martyr autem per viam asperam tractus, miliario vicesimo quarto, in loco qui dicitur Βάτος, emisit spiritum. Sacrum eius corpus iussu praesidis in flumen Biphum praecipitatum est; sed visus est homo splendida veste indutus reliquias colligere, eaque ad montem Tyanis proximum collocare, quo loco multi a morbis sanantur. Porro, iis solis exclusis die ad locorum notitiam referuntur, nihil fere est in Passione S. Orestis quod centies in similibus libellis non legeris, nec quicquam in ea deprehendere est quod a coaevis testibus traditum sit. Nec obstat ἔθεασάμεθα illud obiter prolatum (c. 10), quoniam ab huiusmodi mendacis ars rhetorica non abhorret.
- De S. Oreste Arauracensi.** 5. Arauracae in Cappadocia, alterius Orestis cum Eustratio, Auxentio, Eugenio et Mardario die 13 decembris sub nomine Quinque martyrum, quorum Acta vulgata sunt (13), commemoratio celeberrima erat. Alterum diximus Orestem, quamquam haud facile negaverim ipsum Tyanensem, cum aliis quattuor martyribus Arauracae in veneratione habitum, ab hagiographo iisdem passionis socium adiunctum fuisse. Quia tamen res certis argumentis non comprobatur, binos fuisse in Cappadocia cognomines interim dabimus. In martyrologio hieronymiano ad diem IIII id. novembres, Orestem frustra requires. Olim tamen eo ipso loco hisce fastis inscriptum fuisse, et in aliam diem,

(1) HARDOUIN, *Concilia*, t. IV, p. 284 C.—(2) *Catal. Gr. Paris.*, p. 211.—(3) *Catal. Gr. Germ.*, p. 42.—(4) *Catal. Gr. Vatic.*, p. 158. Cf. P. BATIFFOL, *L'abbaye de Rossano* (Paris, 1891), p. 80.—(5) *Catal. Gr. Vatic.*, p. 83.—(6) *Anal. Boll.*, t. XIX, p. 81.—(7) *Catal. Gr. Germ.*, p. 199.—(8) *Anal. Boll.*,

t. XXIV, p. 175.—(9) *Synopsis Metaphrastica*, in *BHG.*, p. 269-292.—(10) *Les Passions des martyrs et les genres littéraires*, p. 365-423.—(11) *BHL.* 397, 398, 399. Actorum graecorum epitomen habemus in *Synax. Eccl. CP.*, p. 426.—(12) *Synax. Eccl. CP.*, p. 810.—(13) *BHG.* 646.

A nempe V nonas iulias relatum esse censeo, miro sane errore, nempe a vigilia S. Martini quae 10 novembris, ad vigiliam S. Martini quae 3 iulii agebatur. Constantinopoli templum erat S. Orestis sacrum, in quo eius festum die 10 novembris celebris habebatur: τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σάναξις ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ τῷ ὄντι πλησίον τοῦ Λεομακελλίου (1). Mensis iulii 9, iterum commemoratur in synaxariis, cum hac clausula: τελεῖται δὲ ἡ αὐτοῦ σάναξις ἐν τῷ σεπτῷ ἀποστολεῖο τοῦ ἁγίου Ἰωάννου πλησίον τῆς μεγάλης ἐκκλησίας (2). In hac autem ecclesia die 13 decembris quinque martyrum Arauracorum synaxis celebrabatur. In calendariis synaxariisque graecorum unanimi fere consensu natalis S. Orestis dies 10 novembris assignatur (3). Adversatur tamen usus Studitarum, qui pridie illum recolunt, ut efficitur ex eorum calendario (4), et menologio seu codice vaticano 1669, nostro A 3 (5). Ex hoc autem Passio S. Arestiae (ita pro Oreste) latina facta accepta est inter Vitas Sanctorum Aloysii Lipomani (6), atque inde primum transit sanctus noster in fastos latinorum; in prima enim Romani martyrologii editione ad diem 9 novembris scriptum est: Tyanae in Cappadocia passio S. Arestis sub Diocletiano imperatore. Genuina lectio Orestis deinceps admissa est. In agro Romano ad Soractis montis radices est vicus cui hodie nomen est Sant' Oreste,

quod tamen a nostro martyre minime sortitus est. Antiqua enim hoc loco ecclesia est non quidem S. Orestis, sed S. Hedisto vel Edisto dedicata. E lapide autem vetusto (7) et itinerario Salisburgensi (8) constat iam dudum pro Edisti nomen Aristi vulgo usurpari consuevisse, unde vicum Sancti Edisti primum Sancti Aristi et paulatim Sancti Orestis seu Orestis nuncupandi usus invaluit (9). Nullo igitur pacto prisca temporibus S. Orestes ibi colebatur, sed S. Edistus, cuius anniversaria dies 12 octobris etiamnum recolitur (10). Interim de nominum permutatione memoria abolita est, et S. Orestem alium ab Edisto esse persuasio invaluit. Quapropter S. Orestis quoque reliquias sibi comparaverunt, eiusque festum celebrare coeperunt, non tamen sub nomine Tyanae sed Arauracensis, scilicet mense decembri 12, pridie commemorationis sanctorum Quinque martyrum, quae cum festo S. Luciae concurrat (11). Notasse iuverit S. Orestem, cuius corpus Romae in ecclesia Sancti Apollinaris servatur, etiam Arauracensem illum reputari, cum eundem una cum sanctis Eustratio, Auxentio, Mardario et Eugenio huc illatum existiment. Sunt tamen qui arbitrentur illum ipsum esse sanctum Edistum, ceteros autem nequaquam martyres Cappadoces sed eiusdem quattuor socios a suburbana ecclesia simul in Urbem invecos (12).

AUCTORE
H. D.
S. Orestes
a S. Edisto
diversus.

(1) Synax. Eccl. CP., p. 210. — (2) Ibid., p. 810. Scribit Leontius Macheras S. Orestem coli eis τὴν Κορφῖνον (al. Κοφῖνον, Korphino) in insula Cypro. MILLER-SATHAS, Chronique de Chypre, t. I (Paris, 1882), p. 19. At mihi certum non videtur hunc Orestem martyrem esse Tyanaensem et non potius episcopum Cyprium. — (3) Synax. Eccl. CP., p. 204; ДМИТРИЙСКИИ, Тυπικά (Kiev, 1895), p. 22; ВѢДНІЯ МНВН ЧЕТІИ, nov. 1-12 (Petropli, 1897), p. 344; I. MARTINOV, Annus ecclesiasticus graeco-slavicus, in Act. SS., Oct. t. XI, p. 274. —

(4) Cod. Paris. 382, saec. X, fol. 197. — (5) Supra, num. 1. — (6) Tom. VII, fol. 230^v-231^v. — (7) AP. GRISAR, Analecta Romana, p. 15, tav. III. — (8) DE ROSSI, Roma Sotterranea, t. I, p. 182. — (9) F. SAVIO, S. Edisto ad Oreste e compagni martiri di Laurento, in Römische Quartalschrift, t. XXIX (1915), pp. 29-53, 250-259. — (10) Act. SS., Auctar. ad tom. VI Oct., p. 10-112. — (11) SAVIO, t. c., p. 259. — (12) De his disseruimus in Anal. Boll., t. XLI, p. 315-19.

C

I. S. ORESTIS PASSIO PRIOR

E codicibus Parisiensi bibliothecae Nationalis graec. 1519 (= A 1), Vindobonensi Hist. graec. 5 (= A 2), Vaticano graec. 1669 (= A 3). Cf. Comm. praev. num. 2.

Ἀθλησις¹ τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ² Ὁρέστον.

Accepta a
Diocletiano
poteestate,

1. Βασιλεύοντος Διοκλητιανοῦ τοῦ ἀσεβεστάτου καὶ παρανόμου¹, ἐγένετο διωγμὸς μέγας τῶν χριστιανῶν καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης². Ἐξαιέστειλεν³ γὰρ εἰς πᾶσαν τὴν ἔποικταγμένην αὐτῷ βασιλείαν ἄρχοντας, πρόσταγμα δόξας⁴ ὥστε ἀναγείσθαι τοὺς χριστιανούς. Εἶς δὲ τις ἄρχων⁵ ὀνόματι Μάξιμος προσήλθεν τῷ βασιλεῖ⁶ λέγων· «Θεοῦτατε κοσμοκράτορ, ὁδηγῆ τῆς φανερώσεως⁷ τῶν θεῶν καὶ σοφῆ μυσταγο-

γῆ τῶν θεῶν αὐτῶν μυστηρίων, δέομαι τῆς σῆς θεοῦτος καὶ⁸ φιλανθρωπίας, κέλευσόν μοι⁹ διελεῖν τὰ μέρη τῆς Κιλικίας καὶ Καππαδοκίας πρὸς τὸ ἀπολέσαι τὸ γένος τῶν χριστιανῶν, οὗς συλλαβόμενος ἐγὼ¹⁰ πολλαῖς τε¹¹ καὶ ποικίλαις τιμωρίαις ὑποβαλὼν πρὸς καταλάσσω καὶ ἐν τοῖς ἔδασι ῥίψω αὐτούς.» Ὁ δὲ Διοκλητιανὸς ἀκούσας ταῦτα¹² εἶπεν αὐτῷ· «Ἐγε ἐξουσίαν ἐν πάσῃ τῇ βασιλείᾳ μου πρὸς καθαίρεσιν τῆς ἀσεβοῦς θρησκείας τῶν χριστιανῶν, ὅπως¹³ φανεροῦς ποιήσης¹⁴ τοὺς δεσπότης θεοῦς τοὺς πάσης τῆς¹⁵ οἰκουμένης ἐδεργέτας.»

2. Λαβὼν δὲ ὁ Μάξιμος τὸ πρόσταγμα παρὰ

Maximus

Lemma. —¹ μαρτύριον A 2, 3. —² (καὶ ἐνδόξου Χριστοῦ) om. A 3.

1. —¹ (τοῦ ἀσ. κ. παρανόμου) om. A 3. —² (καθ' οἰκουμένης) om. A 3. —³ ἀπέστειλεν A 3. —⁴ (πρ. δόξας) om. A 3. —⁵ om. A 3. —⁶ τῷ β. προσήλθεν

Novembris Tomus IV.

A 3. —⁷ τῆ φανερώσει A 3. —⁸ (θεοῦτος καὶ) om. A 3. —⁹ με A 3. —¹⁰ (σὺν ἐγῷ) om. A 3. —¹¹ τε om. A 3. —¹² ἀκούσας δὲ ταῦτα A 3. —¹³ om. A 3. —¹⁴ δὲ ποιήσεις A 3. —¹⁵ (τ. π. τ.) τῆς πάσης A 3.

50 τοῦ

PASSIO I
christianos
insequi-
tur.

Orestes
medicus

interrogatus

B

Ecclh.
45, 1.

libere
respondet;

E

ad tem-
plum
ducitur;

E

Psalm.
134, 15, 16.

Psalm.
79, 15.

virgis
caeditur;

Psalm.
79, 15.

F

igne, sale,
aceto
torquetur;

τοῦ βασιλέως, ἐξῆλθε μετὰ πολλῆς φαντασίας ὡς περ λέων βορᾶν¹ ἐνδρών. Καὶ ποιήσας ἐαυτῷ² σπλάγγρα ἀνελεῖ³, ὥρμησεν ἐπὶ τοὺς⁴ ἄδρους⁵ Καππαδοκίας ἐν πόλει καλουμένῃ Τυάνη. Καὶ εἰσελθὼν ἐν αὐτῇ⁷ μὴνύεται⁸ αὐτῷ ὑπὸ τῶν πολιτῶν ὅτι ἰατρός τις ὀνόματι Ὁρέστης καθημέραν ἀναπέθει πᾶσαν τὴν πόλιν σέβεσθαι καὶ πιστεῦειν εἰς ἓνα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν.⁹ Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Μάξιμος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βήματος παραστήναι καὶ λέγει αὐτῷ. « Ποίας ἐξουσίας τυγχάνεις; Ὁδὲ γὰρ μικρῶς κινούμεθα κατὰ σοῦ. Μετὰ πάσης οὖν παρορησίας καὶ τὸ ὄνομά σου φράσον ἡμῖν καὶ τὸ γένος. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν. « Ἡ παρορησία μου ὁ Χριστός ἐστιν, δι' ὃν καὶ παρορησιαζόμενος λαλήσω ὅτι χριστιανός εἰμι καὶ κέκλημαι Ὁρέστης¹⁰. »

3. Μάξιμος ἡγεμὼν εἶπεν. « Ἐπειδὴ προέφθασας σεαυτὸν χριστιανὸν ἀποκαλέσαι καὶ Χριστὸν ὁμολογεῖς εἶναι Θεόν, ἦσσαν τοῖς θεοῖς πρὸ τῶν βασάνων, ἐπεὶ κακῶς μέλλεις ἀποβησκειν¹. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν. « Θεοὶ οἱ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν ἀπολέσθωσαν. Ἐγὼ γὰρ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας θέειν μεμάθηκα θεσίαν αἰνέουσας² τῷ ζῶντι Θεῷ, ὧτι καὶ προσεύχομαι ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ. Κοφοῖς δὲ καὶ κηβήλοις θεοῖς³ οὐ προσκυνῶ ποτε⁴. » Μάξιμος ἡγεμὼν εἶπεν. « Θεωρῶ σε τῇ ἡλικίᾳ κεκοσμημένον καὶ λόγοις φρονίμοις⁵ σεσοφισμένον καὶ τὸ εὐσχημον καὶ εὐπρεπὲς τῆς ἰατρικῆς ἐπιστάμενον τέχνης, καὶ φειδομαί σου ὡς τέκνον. Φράσον τοίνυν⁶ ἡμῖν τὸ ὄνομά σου καὶ τῶν γονέων τὴν θρησκείαν. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν. « Εἰ ζῆτεῖς τὸ ὄνομά μου μαθεῖν, γίνωσκε τίς τιμὸν ἐστιν παρὰ Θεῷ. Οἱ γὰρ κατὰ σάρκα γονεῖς μου Ὁρέστην με ἐπονόμασαν⁷, ὥστε καμὲ⁸ ἀρεῖσαι Θεῷ καὶ ἀνθρώποις (1) διὰ τῆς ὁμολογίας τοῦ κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς θεραπείας τῶν σαρκικῶν παθημάτων. »

4. Μάξιμος ἡγεμὼν εἶπεν. « Ἀπονεομημένε καὶ ἀθλιώτατε, μὴ κελενόμενος προπετῶς φθέρῃ καὶ φρεναπατῆς ἐαυτόν, ἓνα Θεὸν ὁμολογῶν τὸν Χριστὸν εἶναι¹, ὅτινα οἱ Ἰουδαῖοι ἐσταύρωσαν ὡς κακοῦρον. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν. « Ὁ ἡγεμὼν², εἰ ἴθεις τὴν δύναμιν τοῦ σταυρωθέντος, κατέλιπες ἂν τὴν ματαίαν πλάνην τῶν εἰδώλων καὶ αὐτὸν προσεκύνεις τὸν ὄντως ὄντα Θεὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ καὶ ἀόρατον ἐξ ἀόρατον, δε τῇ ἰδίᾳ βουλῇ ἐν τῇ θεότητι αὐτοῦ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐνώσας τῆς πλάνης ἡμᾶς ἡλευθέρωσεν τοῦ διαβόλου. » Μάξιμος ἡγεμὼν D λέγει. « Πολλοὶς ὄψασαν καὶ ἀπατηλοῖς περιαντλείς μου τὰς ἀκούας, ὥστε οἰεσθῆναι σε δύνασθαι πείθειν με³ καταλιπεῖν τοὺς θεοὺς καὶ σέβεσθαι τὸν ἐσταυρωμένον. ὅπερ οὐ ποίω, ἀλλὰ μάλλον σὺ προσελθὼν⁴ ἦσσαν τοῖς θεοῖς, εἰδὼς ὅτι τοῦτο ἐὰν ποιήσης, ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας μου δεξιὸς καθίσεις. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν. « Ἐγὼ τὸν ἀεὶ καὶ πάντοτε ἐνεργῆτην Θεόν⁵ τὸν κύριόν μου Ἰησοῦν Χριστὸν σέβομαι καὶ αὐτῷ μόνῳ⁶ δουλεύω, δαιμονίον δὲ⁷ μέτοχος καὶ λάτρης⁸ οὐκ ἂν γένομαι ποτε⁹. »

5. Μάξιμος ἡγεμὼν εἶπεν. « Προσαγάγετε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τῶν θεῶν. » Ὁ δὲ ναὸς ἦν κεκοσμημένος χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ εἰδώλοις πολλοῖς¹. Τοῦ δὲ ἐλθόντος², λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν³. « Θέσον τοῖς θεοῖς, Ὁρέστα, ἵνα ἡλεοῖ σου γενήσονται⁴. » Ὁ δὲ ἅγιος εἶπεν⁵. « Πλανᾶσαι, ἡγεμὼν, μὴ εἰδὼς τὸ συμφέρον. οὗτοι γὰρ χαλκῶς καὶ σιδηρῶς εἰσι, κεκοσμημένοι χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πρὸς τὸ πλανᾶσθαι τοὺς ἀνθρώπους. οὕτε γὰρ βλέπουσι, οὕτε ἀκούουσιν, ἔργα χειρῶν⁶ ἀνθρώπων ὑπάρχοντες, οὐδὲ⁷ ἐαυτοῖς βοηθήσαι δύνανται τὸ σύνολον, οὐδὲ ἀμείψασθαι τοὺς ἀμειβομένους αὐτούς⁸. » Μάξιμος ἡγεμὼν εἶπεν. « Θέεις, ἢ ἄπτομαι τῶν μελῶν σου εἰς ἀφανισμόν. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν. « Ἐουκας ἐκφοβῆν με ταῖς ἀπειλαῖς⁹. Μὴ οὖν ἀναβάλλω¹⁰ τοῦτο ποιεῖν¹¹, ἀλλὰ συντόμως πρᾶττε ὁ βοῦλει. Ἀγνοεῖς γὰρ τὸν παρεστῶτα καὶ ἀντιλαμβανόμενόν μου¹² κύριον¹³ Ἰησοῦν Χριστόν. Μάξιμος ἡγεμὼν εἶπεν. « Τοῖς¹⁴ ὀφθαλμοῖς αὐτὸν τέψιτε, λέγοντες αὐτῷ. Μὴ μώριζε. » Παρδίζόμενος δὲ ὁ ἅγιος ἐπὶ πολὺ¹⁵, ἀπλώσας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν. « Κύριε ὁ Θεός μου¹⁶, ἐπίδεδ¹⁷ ἐξ οὐρανοῦ καὶ βοηθήσον τῷ δούλῳ σου. » Ὁ δὲ ἡγεμὼν¹⁸ ἐκέλευσεν¹⁹ αὐτὸν ἐπιπλεῖον ὀφθαλμίσθαι ἐπὶ τοσοῦτον²⁰ ἕως οὗ ἠλλάγησαν²¹ τεσσαράκοντα κεντηρόνες, ὥστε καὶ τὰ σχοινία καὶ τοὺς λώρους καὶ τὰ νεύρα συντελεσθῆναι. Καὶ²² μὴ ἀρκεσθεῖς ἐν τοῦτοις ὁ παρόνομος ἡγεμὼν, πάλιν²³ ἐκέλευσεν τέπτεσθαι αὐτὸν σφοδρότερον, ὥστε καὶ τὰ ἔνδον τῶν σπλάγγχων αὐτοῦ ἀποσπασθῆναι καὶ θαναμᾶσαι πάντας τὴν καρτερίαν τοῦ ἀνδρός.

6. Μετὰ δὲ τὸ ἱκανῶς¹ ὀφθαλμίσθαι αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν λέγει αὐτῷ. « Θέσον τοῖς θεοῖς καὶ ἀπολύω σε. » Ὁ δὲ ἅγιος Ὁρέστης οὐδ' ὄλως ἀπεκρίθη² αὐτῷ. Τότε³ θυμωθεὶς ὁ παράνομος⁴ ἡγεμὼν ἐκέλευσεν ὀφθαλμίσθαι αὐτὸν ὁ

2. —¹ βορᾶν A 3. —² om. A 3. —³ ἀνελεῖμονα A 2. —⁴ τοῦ A 3. —⁵ τῆς add. A 2. —⁶ τοιάνη A 3. —⁷ (καὶ - αὐτῇ) om. A 3. —⁸ δὲ add. A 3. —⁹ κατηγορεῖς ὑπὸ τῶν γονέων αὐτοῦ λεγόντων μὴ εἶναι θεοῦ εἰ μὴ μόνον ἐν οὐρανοῖς κατοικοῦντα Θεὸν ἀληθινόν καὶ κύριον Ἰησοῦν Χριστόν add. A 3. —¹⁰ om. A 3. —¹¹ (ἐπεὶ - ἀποβησκειν) om. A 3. —¹² ἀνάμαικτον A 3. —¹³ αὐτῷ A 3. —¹⁴ (κοφοῖς - θεοῖς) κηβήλοις δὲ θεοῖς καὶ ματαίοις δαιμόσι τοῖς ὑπὸ σοῦ λεγομένοις A 3. —¹⁵ om. A 3. —¹⁶ φρονήσεως A 3. —¹⁷ ὅθεν οὖν add. A 3. —¹⁸ om. A 3. —¹⁹ ἐπ. με A 3. —²⁰ με A 3.

4. —¹ om. A 3. —² (ὁ ἡγεμ.) om. A 3. —³ (οἰεσθαι - με) δυνάμενον μου A 3. —⁴ (ὅπερ - προσελθὼν) ὥστε πρόσειθε καὶ A 3. —⁵ καὶ add. A 3. —⁶ om. A 3. —⁷ γὰρ A 3. —⁸ (κ. λ.) om. A 3. —⁹ om. A 3.

5. —¹ (εἰδ. πολλοῖς) πεπληρωμένους εἰδώλων A 3. —² (τοῦ δ. ἐλθ.) Μάξιμος A 3. —³ (ὁ ἡγ.) om. A 3. —⁴ (ἵνα - γενήσονται) om. A 3. —⁵ (ὁ δὲ - εἶπεν) om. A 2. —⁶ om. A 3. —⁷ γὰρ add. A 3. —⁸ αὐτοῖς A 1. —⁹ (ταῖς ἄπ.) om. A 3. —¹⁰ ἠμῶς A 3. —¹¹ (τ. ποιεῖν) ἐκφοβῆν με A 3. —¹² μοι A 3. —¹³ με κύριον μου A 2. —¹⁴ τέως A 2, 3. —¹⁵ (ἄβδ. - πολὺ) ὀφθαλμίσθαι μου A 3. —¹⁶ (Κύριε - μου) om. A 3. —¹⁷ ἐπίδεδ ὁ θεός A 3. —¹⁸ (ὁ δὲ ἡγ.) om. A 3. —¹⁹ δὲ add. A 3. —²⁰ (ἐπὶ τοσοῦτον) om. A 3. —²¹ ἠλλάξαντες A 3. —²² om. A 2. —²³ (καὶ - πάλιν) τότε A 3.

6. —¹ (δὲ τὸ ἱκ.) οὖν τὸ A 3. —² (Ὁρέστης - ἀπεκρίθη) οὐκ ἀπεκρίνατο A 3. —³ om. A 3. —⁴ (ὁ παρ.) δὲ ὁ A 3.

(1) Itaque nomen Orestem ductum existimavit ab ἀρεσκείν. Hac interpretatione fortasse moti sunt qui sanctum appellare maluerunt Arestem. Comm. prae. num. 5.

-θῆναι

A θῆραι καὶ τὸν τῶτον αὐτοῦ διακαῖραι καὶ ὄξει⁵ δριμυτάτω καὶ ἀλατι ἀνατρέβειν αὐτόν. Καὶ τοῦτον γενομένον μετὰ πολλοῦ τοῦ τάχους καὶ τοῦ ἁγίου μάρτυρος ἐγκαρτεροῦντος ταῖς βασάνοις⁶, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ δίκαιος⁷ εἶπεν· «Κόριε ὁ Θεός⁸, ὁ τῶν Σοδομιτῶν τὰς πόλεις πρὸς καταναλώσας καὶ τὴν Νινευί⁹ δικαίως διὰ μετανοίας ἐν τῇ σῇ φιλανθρωπιά καὶ δυνάμει, δός μοι τελείως τὸν ἄγωνα τοῦτον ὑπομείναι¹⁰ καὶ ποιήσον μετ' ἐμοῦ σημεῖον εἰς ἀγαθόν· καὶ ἰδέτωσαν οἱ μισούντές με καὶ αἰσχρυνθήτωσαν.» Καὶ εἶπὸν ταῦτα ὁ ἅγιος ἐνεφύσησε τοῖς εἰδώλοις καὶ ἐλικμύθησαν παραχρῆμα καὶ ἐγένοντο <εἰς>¹¹ κοινορτόν¹². Καὶ εἶπεν πρὸς τὸν ἡγεμόνα ὁ μάρτυς· «Ποῦ ἔστιν¹³ ἡ ἰσχύς τῶν θεῶν σου; μὴ ἠδυνήθησαν ἐάντοίς βοηθήσαι.» Ἐξελεθόντος δὲ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ναοῦ, παραχρῆμα καὶ¹⁴ οἶκος συνετελέσθη καὶ κατέπεσεν¹⁵.

Gen. 2; Ion. 3.

Psalm. 85, 17.

in carcerem de- trahitur;

7. Τότε θυρωβεις¹ ὁ ἡγεμὼν κελεύει² ἀπενεχθῆναι αὐτόν³ ἐν τῇ φυλακῇ τῇ ἐσωτέρᾳ, παραγγέλλας τῷ δεσμοφύλακι μήτε ἄρτον μήτε ὕδωρ ἐπιδοθῆναι αὐτῷ. Ὁ δὲ ἅγιος μάρτυς τοῦ Χριστοῦ³ Ὁρέστης ἀπῆει χαίρων ἐν τῇ φυλακῇ καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπε· «Κόριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ ἐκ νεαρῆς ἡλικίας τὰ νόμμά σου κελεύσας με ἐκδιδαχθῆναι καὶ ἀπογοργῆσαι ἀπ' ἐμοῦ πᾶσαν ἐπιθυμίαν ἀπάτης, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ⁴ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὁ στηρίζας τὴν θάλασσαν τῷ λόγῳ σου, ἵνα ἐξ οικείου πόνου παρέχη τὴν χρῆσιν τοῖς ἀνθρώποις, ὁ τοὺς ἁγίους σου ἀναπαύσας Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, μὴ με ἐγκαταλίπης, ὅτι ὄλος σοι⁵ ἀνάκειμαι, ἀλλὰ⁶ συμμετόχον με ποιήσον τῶν προτελειωθέντων ἁγίων σου μαρτύρων καὶ συγκληρονόμων, ὅτι δεδόξασται τὸ πανάγιον ὄνομά σου⁷ εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.»

ad tribu- nal re- ducitur;

8. Ταῦτα τοίνυν¹ προσεσχημένον τοῦ ἁγίου² καὶ ἐπιτὰ ἡμέρας ποιήσαντος ἐν τῇ φυλακῇ, τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ προκαθίσας ὁ ἡγεμὼν, ἐκέλευσεν αὐτὸν παραστήναι καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· «Ἀνόσιε καὶ ἀσεβέστατε καὶ τῆς τῶν θεῶν εὐ- μενείας ἐχθρὸς, τί ἐτόλμησας μορὰ καὶ ψυχρὰ λαλεῖν; μὴ διότι⁴ πρόην ἐπιεικῶς σοι διελέχθη⁵; θέλησον οὐδ' ἂν τῶν τῶν εὐμενῶν πράξειαι καὶ θῶσον τοῖς θεοῖς. Εἰ δὲ μὴ πεισθῆς μοι⁷, χαλεπωτέρας σοι βασάνους ἐπινοήσω τῶν πρώ- ην⁸ καὶ κακικράτους⁹ σε τοῦ ζῆν ἀπαλλάξω καὶ

C

⁵ ὄξω A 3. — ⁶ (καὶ τοῦτον - βασάνοις) ||||| ὁ δὲ μάρτυς A 3. — ⁷ (ὁ δίκ.) om. A 3. — ⁸ (χεῖρες ὁ θεός) om. A 3. — ⁹ Νινευί A 1, 3. — ¹⁰ (τελείως - ὑπομείναι) τὸ σημεῖον σου κέρει ἐν τῷ προσώπῳ μου A 3. — ¹¹ om. A 1, 2, 3. — ¹² κοινορτός A 2, 3. — ¹³ (ὁ μ. π. ἐ.) ποῦ οὐδ' A 3. — ¹⁴ om. A 3. — ¹⁵ (κ. κ.) om. A 3. — ¹ om. A 3. — ² κελ. ὁ ἡγ. A 3. — ³ om. A 3. — ⁴ om. A 2. — ⁵ σὺ A 3. — ⁶ om. A 3. — ⁷ (τὸ - σου) σου τὸ ὄνομα A 3. — ⁸ — ¹ δὲ αὐτοῦ A 3. — ² (τ. ἀ.) om. A 3. — ³ (π. α.) om. A 3. — ⁴ (μ. δ.) εἶτι A 3. — ⁵ διελέχθη A 3. — ⁶ om. A 2. — ⁷ (καὶ θ. - μοι) ἐάν γὰρ μὴ πεισθῆς μοι καὶ θέσης τοῖς θεοῖς A 3. — ⁸ (τ. π.) om. A 3. — ⁹ κακὴν κακῶς A 1; κακικράτους A 2. — ¹⁰ om. A 3. — ¹¹ (μ. τ. X.) om. A 3. — ¹² om. A 3. — ¹³ (τ. ἡγ.) αὐ- τῷ A 2. — ¹⁴ (τῷ - πεπλ.) om. A 3. — ¹⁵ (ἔτοιμος - βασάνων) om. A 3. — ¹⁶ πρόφερε A 3. — ¹⁷ (καὶ - ἐμέ)

τὸ σῶμά σου κελεύσω ἐν ὕδατι ῥιφθῆναι. » Ὁ δὲ¹⁰ ἅγιος μάρτυς τοῦ Χριστοῦ¹¹ Ὁρέστης ἀπο- κριθεὶς¹² εἶπεν τῷ ἡγεμόνι¹³. «Ὁ πάσης ἀνο- μίας πεπληρωμένε¹⁴, ἰδοὺ ἔτοιμος εἰμι πρὸς πᾶσαν πειρὰν βασάνων¹⁵. Πρόσφερε¹⁶ σου τὰ βασανιστήρια καὶ ποιεὶ ὁ βούλει εἰς ἐμέ¹⁷. ἔχων γὰρ¹⁸ τὴν σφραγίδα τοῦ κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ, οὐ πτοῦμαι σου τὰς ἀπειλάς¹⁹. » Τότε ὁ ἡγεμὼν σφόδρα²⁰ ὀργισθεὶς καὶ θυμὸς πολλοῦ²¹ πλησθεὶς²² ἐκέ- λυσεν ἐνεχθῆναι ἤλους ἔχοντας τὸ μήκος ἀνά σπιθαμῆς καὶ τούτους ἤλωθῆναι κατὰ τῶν πλε- ρῶν²³ αὐτοῦ. Τοῦτον δὲ γενομένον²⁴, ἐγένοντο αἱ πλεῖραι αὐτοῦ ὡς ἰμάτιον διερωγῶς καὶ²⁵ ὡσεὶ κοηπίδες στρατιωτικά.

PASSIO I

clavis con- figitur;

equo indomito alligatur.

E

Reliquiae in flumen demersae

ab angelo colliguntur.

F

9. Ἰδὼν δὲ ὁ παράνομος καὶ¹ ἀσεβέστατος ἡγεμὼν τὴν γενναίαν καὶ σταθερὰν² αὐτοῦ καρ- τερίαν καὶ ὑπομονήν καὶ³ ὅτι οὐ δύναται αὐτὸν μεταπεισαι ἐκ τῆς εἰς τὸν ζῶντα Θεὸν ἀληθινῆς ὁμολογίας⁴, ἐπινοεῖ κατὰ τοῦ ἁγίου ἐτέραν μηχανήν, ὥστε αὐτὸν συντόμως ἀνελεῖν. Καὶ δὴ κελεύει τῇ τάξει ἐνεχθῆναι ἱππον ἀγριότα- τον πάντῳ⁵ καὶ δεθῆναι τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἀλώσει καὶ οὕτως τὰς ἀλώσεις προσδεθῆναι ἐπὶ τῶν μηρῶν τοῦ ἱππου καὶ ἐλασθῆναι τὸ ζῶον βία πολλῇ, ὅπως τὸ τέλος τοῦ βίου ἀποδόσῃ⁶ πι- κρῶς. Οἱ δὲ δήμιοι ἐποίησαν⁷ τὸ προσταχθέν αὐτοῖς ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος καὶ ἤγαγον αὐτόν⁸ ἀπὸ Τυάνων μίλια εἴκοσι τέσσαρα⁹ καὶ εὐθέως⁹ ἀπέδωκεν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τῷ Κυρίῳ¹⁰.

10. Ἐμνησθὲ δὲ παραχρῆμα¹ Μάξιμον τῷ ἡγε- μόνι ὅτι ὁ χριστιανὸς Ὁρέστης ἀπέδωκε² τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. Καὶ ἀκούσας³ ταῦτα ὁ ἡγεμὼν ἐκέλευσεν τὸ τίμιον⁴ λείψανον αὐτοῦ ῥιφθῆναι ἐν Φίφῳ⁵ τῷ ποταμῷ ἄντικρυς τοῦ ὄρους (1). Καὶ τοῦτον γενομένου, ἐθεασάμεθα ἀνθρώπων τινα⁶, ὃς τὴν ιδεάν εἶχεν λαμπρὰν ὡς ὁ ἥλιος, δεξά- μενον τὸ τίμιον⁷ λείψανον τοῦ ἁγίου μάρτυρος· ὅστις καὶ κατέθετο αὐτὸ ἐν τῷ παρακειμένῳ ὄρει τῇ πόλει Τυάνων. Ταῦτα δὲ πράξας ὁ ἀσε- βέστατος καὶ παράνομος⁸ ἡγεμὼν⁹ ἀπέστειλεν τὰ ἐπομημίματα τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ὁρέστου ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὥστε τι μέγα ἄθλον καὶ κατοῦ- θωμα¹⁰ πρὸς Λοκλιητιανὸν τὸν βασιλέα. Ἐτε- λειώθη δὲ ἡ μαρτυρία τοῦ ἁγίου ἀθλοφόρου Χριστοῦ¹¹ καὶ μάρτυρος Ὁρέστου μηρὶ νοεμ- βριῶ¹² ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν¹³ αἰῶνων· ἀμήν.

ἔτοιμος γὰρ εἰμι πρὸς ταῦτα A 3. — ¹⁸ om. A 3. — ¹⁹ (οὐ- ἀπειλάς) μου A 3. — ²⁰ (ὁ ἡγ. σφ.) om. A 3. — ²¹ om. A 3. — ²² ὁ ἡγεμὼν add. A 3. — ²³ πτερόν A 3. — ²⁴ (τ. δ. γ.) om. A 3. — ²⁵ (αἱ πλ. - καὶ) δὲ οἱ πόδες αὐτοῦ A 3. — ¹ (παρ. καὶ) om. A 3. — ² σταθερὰν A 2. — ³ (τὴν γεν. - καὶ) om. A 2. — ⁴ (μεταπ. - ὁμολ.) ἐπο- τάξει τοῦ διαβόλου ἐμβεβληκῶτος αὐτοῦ εἰς τὴν καρ- διάν A 3. — ⁵ (ἀγρ. π.) φοβερώτατον A 3. — ⁶ ἀποδώ A 1. — ⁷ ἐπ. δὲ οἱ δ. A 3. — ⁸ αὐτὸ A 2. — ⁹ ἐν αὐτῷ A 3. — ¹⁰ (αὐτ. τ. κ.) om. A 3. — ¹¹ om. A 3. — ¹² παρέδωκε A 2. — ¹³ (κ. ἀ.) ἀκούσας δὲ A 3. — ¹⁴ om. A 3. — ¹⁵ βίρω A 1. — ¹⁶ (καὶ τοῦτον - τινα) ἀνθρώπων δὲ τινα ἐθεασάμεθα A 3. — ¹⁷ om. A 3. — ¹⁸ (ἀσεβ. - παράνομος) om. A 3. — ¹⁹ Μάξιμος add. A 3. — ²⁰ (ὥστε - κατ.) om. A 3. — ²¹ om. A 3. — ²² ὅ' A 3. — ²³ om. A 2.

(1) Huiusce fluminis nomen nusquam reper- tum est. Haud scio an locus AMMIANI MARCELLI- NI, *Rerum Gest.* XXIII, 6, 19 apte huc referatur: «Apud Asbamaei quoque Iovis templum in Cappadocia, ubi amplissimus ille philosophus

Apollonius traditur natus prope oppidum Tyana, stagno effluens fons cernitur, qui magnitudine aquarum inflatus seseque resorbens numquam extra margines intumescit.»

II.

A

D

II. S. ORESTIS PASSIO ALTERA

E codice Veneto bibl. Marcianae graec. 369 (= B). Cf. Comm. praev. num. 2.

Μετὰ φρασις τῆς ἀθλήσεως ἦτοι ὁμολογίας τοῦ ἁγίου μάρτυρος Ὁρέστον μαρτυρήσαντος ἐν Τρανόισι τῆς Καπαδοκῶν ἐπαρχίας.

καὶ πατρίς καὶ τέχνη καὶ σέβας καὶ ὄνομα. Ἐν αὐτῷ οὖν παρησιαζόμενος, ἀνεπισχέντως σὺν ἀληθείᾳ πάσῃ παρῆστικά σοι σήμερον, τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἀπαγγέλλων¹ ὅτι χριστιανὸς ἀληθινὸς καὶ ἡμῖν ἀπὸ προγόνων καὶ μέγχι τοῦ παρόντος εἰμι καὶ ἕως αἰῶνος ἔσομαι. »

.Sub Dio- cletiano, ad iudicem

1. Διοκλητιανὸς ὁ παρόνομος, τὴν βασιλείου ἐξουσίαν τυραννικῶς διαπάσας, τυραννικώτερον τὸν τρόπον καὶ κατὰ πάντων μὲν τῶν ὑπὸ αὐτοῦ ἐκείνου, ἐξαιρέτως δὲ τῇ κατὰ χριστιανῶν ἀποτομία μανικιώτερον χρησάμενος, τὸν κατ' αὐτὸν βαρύτερον καὶ χαλεπώτερον διωγμὸν ἐδογμάτισεν, κατὰ πᾶσαν ἐξαποστείλας ἐπαρχίαν καὶ πόλιν ἡγεμόνας καὶ δικαστάς, οὓς ἂν ἐδοκίμασεν ἀπρεστέρους τῶν ἄλλων ὄντας καὶ τοὺς πολλοὺς ὁμότητι ὑπερβάλλοντας, πρὸς τὴν οἰκείαν ἀρεσκείαν καὶ κακώτερον βούλησιν σύνδρομον ἔχοντας τὴν σπουδὴν καὶ διέγερσιν · ἐξ ὧν καὶ Μάξιμος ἦν, τὸ ἐξείρετον ἐν πάσῃ πονηρίᾳ καὶ θαδιουργίᾳ ἀπενεγκάμενος ὄνομα. Οὗτος τὴν ἡγεμονίαν πάσης τῆς Κιλικίας καὶ Καπαδοκίας παραλαβὼν καὶ τὴν ἐξουσίαν λαβὼν κατὰ παντὸς τοῦ τῶν χριστιανῶν γένους ἐξῆλθεν καθάπερ τις θῆρ ἀνήμερος, μετὰ πολλῆς ἀπειλῆς ὠρνόμενος καὶ ζητῶν τίνα καταλή τῶν εἰς Χριστὸν τὸν ἀληθῆ Θεὸν πεπιστευκότων.

1 Petr. 5, 8.

.defertur

2. Καταλαβόντι τοιγαροῦν αὐτῷ τὴν τῶν Τρανῶν μητρόπολιν, καταμνησθῆναι παρὰ τῶν ὑποπιστῶν τῆς ἀσεβείας τὰ περὶ τῆς πολιτείας τοῦ μακαριωτάτου θεράποντος Χριστοῦ Ὁρέστον, λεγόντων τῶν ἐνδιαβαλόντων · « Ὅτι πῆρ ἐστὶ τις ἐνταῦθα νεανίας, τοῦνομα μὲν Ὁρέστης, τὴν θρησκείαν δὲ χριστιανὸς καὶ τὴν ἐπιστήμην ἰατρὸς, ὅστις οὐ παύεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναπειθῶν πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει μὴ τοῖς θεοῖς θυσίαν προσφέρειν, ἀλλ' ἕνα μόνον εἰδέναι Θεὸν τὸν λεγόμενον Χριστὸν κἀκεῖνω πιστεῦν καὶ προσκυνεῖν. Ταῦτην γὰρ εἶχε τὴν θρησκείαν πατροπαράδοτον, ὑπὸ τῶν οἰκείων γονέων κατηχηθεὶς καὶ διδαχθεὶς τὰ τῶν χριστιανῶν μυστήρια · ἅπερ παραλαβὼν ὡς βέβαια τυχάνοντα καὶ ἀναντίρρητα, οὐκ αὐτὸς μόνον ἀσφαλῶς παραφυλάττει, ἀλλὰ καὶ πάντας ἐπιμελῶς ἐκδιδάσκει τὰ αὐτὰ φρονεῖν τε καὶ ποιεῖν. » Ὡς οὖν κατήκοος γέγονε τούτων ὁ Μάξιμος, ἀποστείλας παρενθὲ στρατιώτας μετὰ πολλῆς τῆς ταχυτήτος, τὸν ἄξιον παρῆστησε πρὸ τοῦ βήματος καὶ φησὶ πρὸς αὐτόν · « Τί σοι ἔστιν ὄνομα; Τί δὲ ἐπιτήδευμα; Ὅποιόν τε τὸ γένος καὶ τὸ σέβας καὶ ὁποίας ὥρησαι πατρίδος καὶ τέχης, συντόμος ἀπάγγελον · οὐ γὰρ μικρῶς κενινήμεθα κατὰ σοῦ, τὰ περὶ σοῦ ἀκούσαντες. Μετὰ πάσης οὖν παρησίας πάντα τὰ κατὰ σε σαφήρισον ἡμῖν. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν · « Ἡ ἐμὴ παρησία καὶ ἐλπίς καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ κατ' ἐμέ, ἅπερ αὐτὸς ἐπερωτᾷς, Χριστὸς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος · ἀντὶ πάντων γὰρ μοι μόνος αὐτὸς ἐστὶ

Orestes medicus;

3. Ὁ ἡγεμὸν ἀπεκρίνατο · « Ἐπειδὴ προτετεία περιττὴ παρησιασάμενος, προσέφθασας ἑαυτὸν ἀποκαλέσαι χριστιανὸν καὶ Χριστὸν ὁμολογήσαι μόνον Θεόν, ἐκ προοιμίων ἤδη τοῖς καταδικάζουσι νόμοις τοὺς ἀπειθεῖς ἐπέεθνος γέγονας. Ἀνασφίλας οὖν ἐκ τῆς προσπεσοῦσός σοι ἀπειθείας καὶ τὸ συνοῖσον ἀναλογισάμενος, πειθήριον ἀνελεῖσθαι θέλησον φρόνημα καὶ σέβας ὀφειλόμενον ἀπονεῖμαι τοῖς ἀθανάτοις θεοῖς, μήπως ἐπιμένον ἐπὶ πλεῖον¹ τῇ ματαίᾳ πειρομῇ ταύτῃ, διὰ πολυτρόπων κολαστηρίων κακιγκάκως τοῦ ζῆν ἀπαλλαγῆς. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν · « Ἐμοὶ κἀνήμα μέγα καὶ κλέος περιόδοξον πέφικεν ἡ παρησία αὐτῆ τῆς ἐν Χριστῷ καλῆς ὁμολογίας, ἣν² σὺ προπέτειαν ἀναιδῶς ἀπεκάλεσας · τῶν δὲ παρὰ σοῦ προσαγορευομένων θεῶν ἡ θυσία ὡς μίasma καὶ βδέλυγμά μοι λογίζεται. Θέων γὰρ ἐγὼ ἐκ νεαρῆς ἡλικίας μεμύθηκα Θεῷ τῷ ζῶντι θυσίαν καθαρὰν, τὴν λογικὴν λατρείαν, ἐν πνεύματι συντετριμμένῳ καὶ τεταπεινωμένῃ καρδίᾳ · κιβδηλοῖς δὲ θεοῖς καὶ κωφοῖς ξοῖνοις ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων κατασκευασθεῖσιν οὐκ ἀνέξομαι ποτε θυσίαν προσενεγκεῖν ἢ προσκύνησιν ἀπονεῖμαι, περὶ ὧν ἐν ἡμετέροις ἱεραῖς γραφαῖς γέγραπται · θεοὶ οἱ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν, ἀπολέσθωσαν ἀπὸ προσώπου πάσης τῆς γῆς. »

qui maxima libertate

E

Ierem. 10, 11.

4. Ὁ ἡγεμὸν εἶπεν · « Ὁρῶ σε τῇ μὲν ἡλικίᾳ κεκοσμημένον, τῇ δὲ τῆς ὥρας εὐπρεπεῖα κεκαλλωπισμένον, λόγοις τε φρονήσεως σεσοφισμένον ἐν συνέσει καὶ τῇ τῆς ἱατρικῆς ἐμπειρίᾳ ἐπιστήμῃ κατηρητισμένον, καὶ διὰ ταῦτα φιλόδομαί σου, κηδόμενος ὥσπερ ἰδίου τέκνον. Ὁφείλεις οὖν καὶ αὐτὸς εὐσυνέτῳ τάξει καὶ ἀκολουθίᾳ χρώμενος, πρὸς τὰ ἐπερωτώμενα ποιέσθαι καὶ τὴν ἀπόκρισιν, καὶ ὡς πατὴρ τέκνον τὴν προσήκουσαν αἰδῶ μοι προσνέμειν. Φράσον οὖν ἡμῖν τὴν τοῦ σοῦ ὀνόματος προσηγορίαν τὴν τε τοῦ ἐπιτηδεύματος μέθοδον καὶ τὴν τῶν σῶν γεννητόρων θρησκείαν. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν · « Ἐγὼ μὲν ἤδη δι' ὀλίγων ἡμερῶν, ὧ δικαστάς, τὴν ἀναγκάσαν πᾶσαν ἀπέκρισιν ἐποίησαμην πρὸς σέ. Ἐπειδὴ δὲ μαθεῖν ἐπιζητεῖς ἔτι σαφέστερον τίς μὲν ἡ ἐμὴ προσηγορία καὶ ἐπιστήμη, τίς δὲ τῶν ἐμῶν γεννητόρων ἡ φρόνησις καὶ θρησκεία, καὶ περὶ τούτων ἀθῆς ἀπολογησῶμαι, ὡς ἐκεῖνοι μὲν ἐκ προγόνων χριστιανοὶ τυχάνοντες καὶ τὰ χριστιανῶν ὀρθῶς φροσόντες χριστιανικῷ τρόπῳ καὶ βίῳ καμὲ παιδοτριβήσαντες χριστιανικῶν τῶν ὀρέστην προσωπομάσαν, ἀρεστὸν ὡς ἂν τις εἰ-

fidem profitetur;

F

2. —¹ ἀπαγγέλλων M.

3. —¹ ἐπιπλεῖων M. —² ἡ M.

A πη¹ παρωνύμιος τιθέμενοι (1), ὡς ἂν διὰ μὲν τῆς θεοῦ δοθείσης μοι θεραπευτικῆς ἐπιστήμης ἀρωστίαν² πᾶσαν ἐξ ἀνθρώπων ἄρω, διὰ δὲ τῆς ἐπιχορηγομένης μοι χάριτι θεία συνέσεως ἀρέσαι σπουδάσω Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, ἀνεξάντητον τὴν ὁμολογίαν τοῦ κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ μέχρι τέλους διατηρήσας. Ὁπερ οὐδὲν βούλει ποιεῖν κατ' ἐμοῦ τάξιον ποιήσων. Ἐγὼ γὰρ δοῦλος εἰμι τοῦ δεσπότη μου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ αὐτὸν μόνον ἐπίσταμαι Θεὸν ἀληθινὸν καὶ τὸν ἐπέρο αὐτοῦ θάνατον πάσης ζωῆς καὶ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς ἡδύτερον ἀποδέχομαι.»

Toh. 13, 27.

iudicis blanditias spernit;

5. Μάξιμος ἡγεμὼν εἶπεν· « Ἀπονενομημένε καὶ πάντων ἀνθρώπων ἀλιώτατε, πῶς οὕτως προπετῶς ἀποφθέγγῃ, φρεναπατιῶν σεαυτὸν ἐν τῷ κηρῷ τῆν Θεὸν τὸν Χριστόν, ὃν Ἰουδαίων παῖδες ὡς κακοῦργον σταυρῷ κατεδίκασαν; »

Toh. 4, 10.

B Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν· « Εἰ ἦδεις τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δύναμιν τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, κατέλειπες ἂν τὴν πολυθεον πλάνην καὶ σαθρὰν θρησκείαν τῶν εἰδώλων, καὶ αὐτὸν μόνον προσεκύνεις τὸν δντος ὄντα Θεὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινῷ, ἄορατον <ἐξ¹> ἄορατον καὶ ἀδιὸν ἐξ ἀδιῶν, ὃς τῇ ἰδίᾳ ἀγαθότητι καὶ φιλικῶς ἠρώμενος τὴν ἡμετέραν φύσιν ἀφράστῳ τρόπῳ τῇ ἑαυτοῦ θεότητι ἠρώσων, τῆς ἀπατηλῆς πλάνης ἐλευθερώσας τοῦ διαβόλου. » Ὁ ἡγεμὼν εἶπεν· « Ὁρᾷς εἰς ὅσον ἀλαστονείας ἤλασας θράσος, ὥστε τολμήσαι καταγογγεῖν τὰς ἐμὰς ἀκοὰς πολυπλόκις ἀπάτης ἀποφθέγμασιν, τοῦ καταλιπεῖν με τοὺς ἀθανάτους θεοὺς καὶ προσελθεῖν τῷ ἐσταυρωμένῳ; ἀλλ' οὐκ ἐπιτεύξῃ τῆς δουλοπότης ταύτης· οὐ γὰρ ἐρικυία τινὶ καὶ κοῦφῳ πρὸς ἐξαπάτην ἐνέτηγες. Χαίρειν οὐδὲν εἰπὼν πάσαις σοι ταύταις ταῖς περιτολογίαις, ἧδον προσελθὼν τοῖς ἀθανάτοις θεοῖς, ὅπως τὸ πρόσταγμα τῶν κρατούντων πληρώσας τιμῆς μεγάλης ἀξιώσῃς, συγκάθεδος δεξιῶς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἡγεμονίας γινόμενος. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν· « Ἐγὼ, δικαστὰ, πολλάκις εἶπον ἦδη καὶ νῦν λέγω, καὶ λέγων οὐδέποτε παύσομαι, ὅτιπερ τὸν ἐμὸν ἐδεργήτην καὶ δεσπότην ἐπιγνώσκω Χριστὸν μόνον ἀληθῆ Θεὸν καὶ αὐτῷ μόνῳ προσκυνῶ καὶ λατρεύω· δαιμονίους δὲ καὶ ἰνδάλαμασιν εἰδωλοκόις, μὴ μοι γένοιτό ποτε τοσοῦτον μανηῖα, ὥστε λατρεῖν προσενεγκεῖν ἢ προσκύνῃσιν. »

in templum deorum ducitur;

C 6. Ὁ δὲ πεπληρωμένος ἡγεμὼν τοῖς παρῆσιν τῶσι τῆς ἀσεβείας ὑπερήτας προσέταξεν εἰπὼν· « Προσαγάγετέ μοι τοῦτον ἐν τῷ ναῷ τῶν θεῶν πορευομένῳ, ὅπως ἴδων τὰ ἐν αὐτῷ κάλλη καὶ τὴν λαμπρότητα, μετὰ τῆς προπόσεως προθυμίας προσελθὼν θυσίαν προσενέγκῃ. » Ἦν δὲ ἅπας ὁ εἰδωλικὸς δόμος ἐκεῖνος ἰνδαλμάτων πολλῶν πεπληρωμένος χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ περικεκοσμημένος. Ἐνθα τοῦ μάρτυρος εἰσενεχθέντος, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν· « Ὁσον τοῖς μεγίστοις θεοῖς, Ὁρέστα, τοῖς τὴν οἰκουμένην κυβερνῶσιν. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης εἶπεν· « Πεπλήνησαι, ὦ ἡγεμὼν, εἰς ἀδόκιμον νοῦν ἐμπεισῶν, ὥστε μὴ δύνασθαι κατανοεῖν

τὸ συμφέρον καὶ διακρίνειν τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος. Οὗτοι γὰρ ὡς ὄρας, οὐδὲ θεοὺς καλεῖν οὐκ αἰσχύνῃ, ἀνδριάντας ἀψύχους πρὸς ἐξαπάτην τῶν ἀνοήτων ἀνθρώπων χερσὶ τεχνιτῶν κατεσκευασμένους, χαλκὸς μὲν καὶ ἄργυρος καὶ σίδηρός ἐστι τὸ βλεπόμενον, τὸ δὲ νοούμενον δαίμονες ἀλάστορες οἱ δι' αὐτῶν λατρευόμενοι· οἷς ὀφθαλμοὶ μὲν καὶ στόμα, χεῖρές τε καὶ πόδες μετὰ τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων περικρίνεται, οὐδεμία δὲ πρόσεσι τοῖς ἐνέργεια (πῶς γὰρ;) ἐξ ἀψύχων ἕλων συγκειμένοις, τοῖς μηδέποτε δεδεγμένοις δύναμιν αἰσθήσεως ζωτικῆς. Πῶς δὲ καὶ κυβερνήτας οἰκουμένης ἀφρόνως ἀσεβῶν ἐπιγράφη τοὺς¹ μὴ μόνον ἐτέροις², ἀλλ' οὐδὲ ἑαυτοῖς ἐκχειρίαν τινὰ παρασχεῖν ἐξισχύοντας, ἀλλὰ τὸναντίον τῆς ἡμετέρας μᾶλλον ἐπικουρίας δεομένους³; »

7. Πρὸς ταῦτα διαπορούμενος ἀντιπεῖν, ὁ ἡγεμὼν λέγει τῷ μάρτυρι· « Τὰς μὲν περιττὰς ταύτας ἀντιθέσεις καὶ συζητήσεις ἐπὶ τοῦ παρόντος καταλιπόντες, ἄλλοις παραχωρήσωμεν, ἡμεῖς δὲ τῶν προσκειμένων ἀναγκαῖον ὡς ἀπαρτητῶν ἔργον ἐχόμεθα. Ἄθο τοιγαροῦν ἐν ταύτῳ προτεινομένων σοι σήμερον, τιμῆς καὶ ἀτιμίας, δωρεῶν καὶ κολαστηρίων, καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτον, ζωῆς καὶ θανάτου, ὡς ρυνεχῆς καὶ φρόνιμος τὰ χαριέστερα καὶ γλυκότερα μᾶλλον τῶν ληστῶν καὶ πικρανομένων προτιμήσαι βουλήσῃ· καὶ προσελθὼν προθύμως ἦδον τοῖς θεοῖς, μήπως ἀπανανόμενος τοῦτο πράξαι, πρόξενος σεαυτῷ γενίση πολυτρόπων στρεβλωτηρίων καὶ βασανιστηρίων ἀνεποίστων τῶν εἰς βίαιον θάνατον παρατεμπόντων. » Ὁ ἅγιος Ὁρέστης ἀπεκρίνατο· « Ἐοικας, ὦ ἡγεμὼν, ὥσπερ ἀναδρόν τινα καὶ δειλὸν καταποτεῖν με τοῖς τοῖς ὀμίμασιν· μὴ τοῖνυν μελλήσης ἐπὶ πλεῖον ἀναβαλλόμενος, ἀλλὰ τὸ παριστάμενον τῷ σκοπῷ τῆς ματαίας βουλῆς σοι πράττε συντομώτερον, ὅπως γνῶς διὰ τῆς πείρας αὐτῆς τὴν δύναμιν τοῦ ἐνδυναμοῦντός με δεσπότη μου Ἰησοῦ Χριστοῦ. »

8. Τότε δὴ θυμῷ πολλῷ πλησθεὶς ὁ ἡγεμὼν, ὀσάλοισ τῷπτεσθαι τὸν μάρτυρα προσέταξεν ἀτηνῶς, τῶν δημίῳν ἐπιβοῶντων· « Μὴ μόρανε βλασφημιῶν κατὰ τῶν ἀθανάτων θεῶν, ἀλλὰ πεῖθομαι τοῖς προστάγμασι τῶν αὐτοκρατόρων. » Ἀνηλεῶς δὲ ῥαδβιζόμενος ὁ καρτερικὸς ἀδάμας ἐπὶ πολῷ, τὸ ὄμμα διάρας πρὸς οὐρανόν, τὴν ἐκεῖθεν βοήθειαν μεγάλας ἐπεκαλεῖτο κραυγαῖς· αἷς ὁ παράνομος ἡγεμὼν ἐπὶ πλεόν μαινώμενος σφοδρότερον προσέτατε τοῦτον ῥαδβιζεσθαι κατὰ τε τοῦ νῶτον καὶ τῆς κοιλίας καὶ παντὸς τοῦ σώματος, ἐν παραλλαγῇ πλειόνων κεντυριῶν ὀσάλοισ ἄδροῖς χρωμένον, μέχρῃς ἂν τῇ ἀλλεπαλλήλῳ τῶν ῥάβδων πικρότητι καὶ καταφορᾷ τὰ σπλάγγνα αὐτοῦ διαρραγέντα πρὸς γῆν διεσκορπίζετο. Καὶ ἦν ἰδεῖν τὸν καρτερόφρονον ἐκεῖνον ἀδάμαντα τῆς ἔπομονῆς καθατέρο ἄψυχον ἀνδριάντα τὰς ἀηρέσους αἰκίας ἐκεῖνας ὑπέχοντα καὶ ὥσπερ ἐν ἄλλοτρίῳ σώματι τὴν τιμωρίαν ὑπομένοντα.

iudici intrepide respondet;

E

flagris caeditur;

F

4. —¹ εἶποι M. —² ἀρωστίαν M.
5. —¹ om. M.

6. —¹ τοῖς M. —² ἐταίροις M. —³ δεομένοις M.

PASSIO II
immanes
patitur
cruciatul.

9. Μετά δὲ ταύτην τὴν μαιφονίας ἀνά-
πλεον κόλασιν, ἀνεθῆναι τὸν ἀθλητὴν μικρὸν
προστάξας ὁ μιαιφὸς δικαστὴς ἐπειράτο πάλιν
δολίοις λόγοις πρὸς ἄρρησιν ὁ ἀνόητος
τὸν ἐγέφρονα προτροπεύμενος. Ὁ δὲ πολὺς ἐν

Prov. 26, 4. σενέσει καὶ σοφὸς ἐν φρονήσει, τῇ παρανέ-
σει τοῦ παρομοιαστοῦ πειθόμενος μὴ ἀπο-
κρίνασθαι ἄφρονι κατὰ τὴν ἀφροσύνην αὐτοῦ
παρεγγυόντος, οὐδεμίαν ἀπόκρισιν δέδωκε
τῷ τυράνῳ· ὃς τῷ ἐμφύτῳ θυμῷ μακινώτερον
ἀναφλεγείς ἐκέλευσεν ὀβελίσκοις πεπωρακτο-
μένοις τὸν ῥῶτον αὐτοῦ καταφλεχθῆναι, καὶ
ἴξει δοιμιάτῳ σὺν ἄλατι κεκραμένῳ τὰς κατα-
φλεχθείσας σάρκας ἐπιρραίνεσθαι τριζίνους τε
ράκεισι τὰς πληγὰς ἐνότῳ ἀνατροβέσθαι. Ἐν
ταύταις οὖν ταῖς πολυωδύνοις βασάνοις γενναίως
ὁ γεννάδας ἐγκαρτερώων ἦρεν πρὸς οὐρανὸν τὰ
ἴματα καὶ προσήθετο πρὸς Κύριον οὕτως
εἰπὼν· «Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν,
ὁ τὴν σὴν δυναστείαν δείξας κατὰ τῶν ἀπειθη-
σάντων τοῖς σοῖς προσταγμάσι, καὶ τῶν μὲν
Σοδομιτῶν τὰς πόλεις καταναλώσας πρὸς τῶν
B

Hebr. 3, 17. δὲ ἀγνωμόνων Ἰουδαίων τὰ κῶλα καταστρώ-
σας ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὁ τὴν σὴν κραταίαν βοήθειαν
ἐξαποστείλας ἐξ ἔθνους ἁγίου σου, καὶ σώσας
τοὺς σοὺς θεράποντας ἐξ ἀναγκῶν καὶ κινδύ-
νων, πρὸς τε καὶ θηρίων ἀνημέρων, αὐτὸς καὶ
νῦν, δέσποτα, πρόσσχεγες εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ
Psalm. 85, 17. δοῦλου σου καὶ ποιήσον μετ' ἐμοῦ σημεῖον εἰς
ἀγαθόν· καὶ ἰδέτωσαν οἱ μισοῦντές με καὶ
αἰσχροθήτωσαν καὶ ἀπολέσθωσαν καὶ γνώτω-
Psalm. 82, 18. σαν ὅτι σὺ κύριος μόνος ἕψιστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν
γῆν.» Μετὰ δὲ ταύτην τὴν προσευχὴν ἐνεφέ-
Idola
corrunt. σησεν εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἀκαθάρτων εἰδώ-
λων καὶ παραχρῆμα πεσόντα συνετριβήσαν ὥσει
κοινοτρόπος γινόμενα κατὰ τὸ γεγραμμένον· ὃν

Psalm. 1, 4. ἐκρίπτει ἀνεμος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.
10. Καὶ τοῦτον τοῦ μεγίστου θαύματος γεγε-
νημένον, λέγει ὁ ἅγιος πρὸς τὸν ἀσύνετον ἡγε-
μόνα· «Ποῦ ἐστὶν ἡ δύναμις τῶν θεῶν σου,
δικαστὰ; Βλέπεις πῶς οὐκ ἠδυνήθησαν βοη-
θῆσαι αὐτοῖς, ἀλλ' ἀθρόον ἄρδην ἐξηφανί-
σθησαν ἅπαντες;» Ὁ δὲ τὸ ἀναίδες πρόσωπον
ἐπὶ προφανοῦς αἰσχύνῃς ὄλωσ ἠλλοιωμένον
ἐμφαίνων, ὥσει κωφὸς οὐκ ἀκούων διέμεινεν
ἀχανής. Οὐ τοῦτο γὰρ μόνον γέγονεν τὸ ξένον
C τεράστιον ἐπὶ τῇ τῶν ἀγαλμάτων συντριβῇ, ἀλλὰ
καὶ ἕτερον παραδοξότερον ἐπισυμβέβηκεν. Ἄμα
γὰρ τῷ ἐξελεθῆναι τὸν ἀθλητὴν ἐκ τοῦ εἰδωλικοῦ
σηκοῦ ἐκείνου, παραχρῆμα καταραγὲν ἅπαν
τὸ οἰκῆμα, κατεπίπθῃ καὶ γέγονεν εἰς ἐρήμωσιν
ἐξάπεινα. Ὁ δὲ παράνομος ἡγεμὼν μὴ βουληθεὶς
καταπλαγῆναι τὸ μέγεθος τῆς θείας δυνάμεως,
ἀλλὰ τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἄλλοίωσιν ἄλλοιωθεὶς,
λόττη χαλεπωτέρα κατὰ τοῦ μάρτυρος ἐξεμα-
In carce-
rem
conicitur; νετο· τὸν καιρὸν δὲ τῆς τιμωρίας πρὸς τὸ μέλ-
λον ταμεινόμενος προσέταξε τέως ἐν ἀσφα-
λεστέρα φρονῶ παραφυλάττεσθαι τοῦτον, τρο-
φῆς καὶ ποτοῦ παντελῶς παρορῶμενον ἄνεστον.
Ἐφ' ὄλαις οὖν ἡμέραις ἐπὶ φρουρούμενος ἄσι-
τος, ἐν ἀγαλλιάσει καρδίας διετέλει δεήσεσιν
ἀδιαλείπτως καὶ προσευχαῖς προσκαρτερῶν πί-
στει τε μόνῃ ζῶν καὶ ταῖς χρησταῖς ἐλλείπει τρε-
φόμενος κατὰ τὸ γεγραμμένον· ὁ δὲ δίκαιος
Hebr. 10, 38. ἐκ πίστεως ζήσεται· καὶ πάλιν· οὐκ ἐπ' ἔργῳ

μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ὀήματι
διὰ στόματος ἐκπορευομένου Θεοῦ. Λιὰ πάσης
Luc. 4, 4. μέντοι νυκτὸς καὶ ἡμέρας οὐκ ἐνέλειπεν τῷ
τῶν ὄλων σωτήρι τὴν συνήθη δοξολογίαν προσ-
άγων Χριστῷ, ἐδχαριστῶν μὲν ἑπὶ ὧν ἦδη
διετηρήθη, θεῖον σθένει δυναμωθεὶς, ἀνάλωτος
ταῖς ἐπινοίαις πάσαις τῶν τυρανούντων ἐχ-
θρῶν, ἐξαιτούμενος δὲ καὶ τὴν μέχρι τέλους
ἐπιμονὴν καὶ καρτερίαν ἀνένδοτον.

11. Ὁν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ προκαθίσας ἐπὶ τοῦ
βήματος ὁ τῆς ἀσεβείας ἡγεμὼν καὶ παραστη-
σάμενος ἐμπροσθεν αὐτοῦ, καταπληκτικῇ κρα-
γῇ χρησάμενος, φησὶ πρὸς αὐτόν· «Ἄνδρες
πάντων ἀνθρώπων καὶ θεῶν ἐλθέτε δυσμενέ-
clavis
configitur; ται, πῶς ἐτόλμησας κατ' αὐτῶν ἐξερεθίσασθαι
ὀήματα τοιαῦτα βλάσφημα, τῇ προτετραίᾳ ἐπὶ
τοῦ ναοῦ προκαθημένης τῆς ἐμῆς ἐξουσίας;
ἢ πάντως εἰς ἀπόνοιαν ἐπήλυθες ἀκάθεκτος,
βλέπων τὴν ἡμετέραν ἐυμένειαν ἐπιεικῶς πρὸς
σε διατεθειμένην. Εἰ τοίνυν βούλει τὸ μέγα τοῦ-
το τόλμημα παρ' ἡμῶν συγχωρηθῆναι σοι, ἐπί-
κκοος γενέσθαι θέλησον τοῖς βασιλικαῖς προσταγ-
μασι καὶ τοῖς θεοῖς θυσίαν προσάγαγε· ἐπεὶ
E εἰ μὴ τοῦτο πράξιαι βουληθείης, χαλεπωτέρας
τῶν προτέρων τιμωρίας ὑποστήσῃ, κακικῶ-
κως βιάσθαι θανάτῳ τῆς ζωῆς ἀποστερούμενος.»
Ὁ ἅγιος Ὀρθόσσης εἶπεν· «Μὴ ταῖς ποικίλαις
ἀπειλαῖς καταποεῖν με νόμιζε, δυσμενέστατε
τύραννε, ἀλλὰ τὰ χαλεπὰ σου βασανιστήρια θά-
τον προσάγαγε καὶ πάντα τὰ τῆς μανίας σου
βέλη κίνησον κατ' ἐμοῦ· πρὸς ἅπαντα ἀν-
τικαταστήναι στερρὸς ἐτοιμὸς εἰμι, ἔχων αἰεὶ
μετ' ἐμοῦ τὸν ἐπισχύοντά με Χριστόν.»

12. Τοῦτοις τοῖς πεπορησιασμένοις ὀήμασι
τὸν ἔμφρονον θυμὸν ἀναφλέξας ἀσχέτως ὁ μανι-
κὸς δικαστὴς ἐκέλευσε τοῖς ἐπηρέταις ἦλους
σιδηροῦς ἐμμήκεις ἐνεχθῆναι καὶ τοῦτους ἐμ-
παγγῆναι κατὰ τε τῶν πλευρῶν καὶ τῶν ποδῶν
τοῦ μάρτυρος. Καὶ τοῦτον βάττον ἡ λόγος γε-
γεννημένον, ἦν ἰδεῖν τοὺς πόδας αὐτοῦ ὥσει κρη-
πίδας στρατιωτικὰς πεπερονημένας πάντοθεν,
ἐξ ὧν ὀύκαες μὲν ποταμῶν ἀπέρρον αἵματος,
ὀδύναι δὲ ὀρμύται, μέχρι καρδίας αὐτῆς διέκ-
ρούμεναι, τὸ καρτερικὸν σαρκίον συνέθλιβον·
ἐν οἷς ἀριδίλως ἐδεικνύτο πᾶσι καὶ τὸ μεγαλό-
F ψυχον τοῦ καρτερόφρονος μάρτυρος καὶ τῆς
ἀνοθεν προνοίας μεγαλοδύναμον. Ἐν οἷς ἀπα-
γορεύσας ὁ τῆς κακίας εὐρετῆς τῆς οἰκείας
προσδοκίας καὶ μακικώτερον, ἢ μᾶλλον θηριο-
δέστερον εἰπεῖν, διατεθείς, εἰς ἐπίνουαν πικρο-
τέρας τιμωρίας ἐκτρέπεται. Καὶ σκοπεῖτε τῆς
ὀμότητος τὴν ὑπερβολὴν ὄση, καὶ τῆς βασάνου
τὸ εἶδος, ὡς καὶ μόνον ἀκούομενον¹ φοβίης
ἐμπλεων. Ἴππον γὰρ ποσὶν ἀργίον ὁ τὴν γνώ-
μην καὶ θηρίον² ἀργιώτερος ἀλύσει σιδηραῖς
συνδήσας ἐκ τῶν χειρῶν τὸν μάρτυρα, μετὰ
σφοδροτάτης ταχυτήτος ἐλαίνεσθαι τὸ ζῶον
μάστιγι τυπτόμενον ὑπὸ στρατιωτῶν παρακε-
λεύεται. Ἐπὶ μήκιστον ἀφεστηγὸς τόπον διά-
στημα σταδίου σχεδὸν πον ρπ' ἀπὸ πόλεως
Τρανέων μέχρι χώρου τινὸς ἐπιχωρίας καλον-
μένου Βάτου, ἔθη σαρωμῷ βιαιοτάτῳ τῷ τοῦ
ἀργιωτάτου Ἴππου δρόμῳ παρουσιάσας, εἰς
χείρας Θεοῦ ζῶντος παρατίθησι τὸ πνεῦμα.

13. Ὁ δὲ δούστροπος καὶ μανιώδης Μάξιμος Reliquias

12. — ¹ ἀκούομεν M; ἀκούομενον P. Nikitin in
Mém. de l'Académie des sciences de Saint-Peters-

bourg, VIIIe S., t. I, p. 58. — ² θηρίων M.

μηδὲ

in flumen
proiectae
colligun-
tur.
1 Reg. 2,
30.

μηδὲ μετὰ τὴν τελευταίην τῆς ἀτόπου λύττης λή-
ξας τῆς κατὰ τοῦ γενναιοτάτου μάγιστρος Ὁρέσ-
του, προστάττει ἠφιῆραι τὸ πολυθάλλον λείψανον
αὐτοῦ ἐν τῷ βαθῷ Φίβρον (1) τοῦ παραρρέοντος
ποταμοῦ κατανακτῶν τοῦ ὄρους· ὅπερ ἐπὶ τῶν
παρατηχόντων πιστῶν ἐθεάθη προφανῶς χερσὶν
ἀνδρός λαμπροφροσύντος ἀνακομιζόμενον ἐντί-
μως ἐκ τῶν ποταμίων ὀρεμάτων καὶ κατατιθέ-
μενον ἐν τῷ παρακειμένῳ ὄρει τῆ τῶν Τρανέων
μητροπόλει, ἐν ᾧ τόπω παμπληθεῖς ἰάσεις ἐπι-
τελοῦνται μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας, οὐ μὴν
ἀλλὰ καὶ μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος οὐδέ-
ποτε τελοῦμενα λήξουσιν. Ἀφενδῆς γὰρ ὄντως
ἐστὶν ὁ εἰπὼν· ὅτι τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω,

13.—¹ τὸ M.

(1) Supra, p. 395, annot. 1.

οὗ· ἀληθῶς δοξάζει καὶ μεγαλύνει Χριστὸς ἡ
ἀλήθεια· ἐνταῦθα μὲν ἀμυδρότερον, εἰ καὶ
μεγάλους σημεῖους τούτους λαμπρόνει καὶ τέ-
ρασιν, ἐκείθεν δὲ¹ λαμπρότερόν τε καὶ ὕψηλότε-
ρον ἀναδείξειεν ὡς φαινοῦς φωστῆρας ὑπὲρ
τῶν ἡλίον λάμποντας· μεθ' ὧν καὶ ἡμεῖς ἀξιο-
θεύημεν μετασχεῖν τῆς θείας ἐλλάμψεως, λι-
ταῖς αὐτῶν ἐπιδροσδέκτοις συγκροτούμενοι καὶ
συμπαθείας τῶν ἐπταισμένων καταξιούμενοι ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ θέλοντι πάντα ἀνθρώπους
σωθῆραι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἔλθειν ἀληθείας,
ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰῶνων· ἀμήν.

PASSIO II

1 Tim. 2, 4.

B

DE SANCTA NATALENA

E

VIRGINE IN AQUITANIA

TEMPORE
INCERTO

H. D.

COMMENTARIUS PRAEVIUS

S. Nata-
lenae
cultus
in Gallia.

1. Parantibus nobis diem 5 novembris occurrit
S. Natalena quae in nonnullis Galliae ecclesiis,
ut in Brivatensi (1), hoc die recolebatur; eius autem
Acta seposuimus in diem 10 novembris, qui eius
festo in dioecesi Appamiensi (Pamiens), e qua ortum
ducere illa ferebatur, olim sacer erat (2). Postea
tamen, id est iam saec. XVIII exeunte, sollempni-
tas illa translata est in diem 12, recentissime in
diem 16 (3). In ecclesia Sarlatensi die 13 S. Nata-
lenae festum agebatur (4). Saec. XIV propriam
Appamiae habebat ecclesiam (5), quae procul dubio
antiquior erat, et saec. XVI destructa est, in via
quae etiamnum Sant Aleno a Santa Lena vulgo
dicitur (6). Et haec quidem de veneratione S. Nata-
lenae Appamiae et variis in locis vera sunt et
certa.

2. Non quidem incerta sed certo falsa quae de
eius historia tradita sunt, et quae hisce breviori
Appamiensis lectionibus comprehenduntur. LECTIO
IV. Sanctae virginis et martyris Natalenae
memoria, a temporibus iam remotissimis, in ter-

ritorio Appamiensi celebratur. Nobilissimo patre,
cui vulgaris Fredelaci regis appellatio, orta est.
Cum, post multas filias, masculus in votis esset,
nascenti Natalenae sexus iam fuit in opprobrium:
quare iussa est in flumen suffocanda praecipitari.
Miserans famula ad ripam tantum deposuit:
quam christiana mulier suscepit et fovit et pro-
prio lacte enutrivit et docuit in fide Dei vivi et
veri, ut contigit in Egypto Moysi. Adolescens
caritatis operibus puella vacabat, cum iratus
pater, etiamsi cognovisset suam esse natam,
iussit eam decollari. Gloriosam virgo mortem
accepit cum palma triumphi, in orientali sub-
urbio prope fontem qui eius nomine designatur
et inde virtutem habet curativam.

LECTIO V. Sicut beatus Areopagita, Natalena
propriis manibus truncatum caput sustulit et,
angelo comitante, per eas semitas incedens quae
martyris nomen retinent, ad hunc locum per-
venit ubi nunc exsurgit ecclesia beatae Mariae
de Campo. Sanguine futurum templum signans,

(1) Act. SS., Nov. t. III, p. 4; Breviarium Bri-
vatense (Claromonti, 1654), pars aestivalis, p.
858. — (2) LABIOS, Vie de sainte Natâlène vierge
et martyre (Pamiens, 1872), p. 106. — (3) Kalenda-
rium perpetuum ad usum dioecesis Appamiensis,
Conseranensis et Mirapiscensis a S. R. C. revu-
sum et approbatum die 12 maii 1914, in Officia
propria dioec. Appamiensis. — (4) Proprium Sane-
torum ecclesiae et dioecesis Sarlatensis (Parisiis,
1677), p. 215. — (5) Confessio Arnaldi Egidii
[an. 1320], ed. J. M. VIDAL, in Annales de Saint-
Louis-des-Français, t. III (1898), p. 316. — (6) R.
D. P. Robert, canonicus Appamiensis, qui et alia
plurima notatu digna nobiscum perhumaniter
communicavit, nuper haec nobis scripsit: « M.
Jules Lahondès, très compétent en archéologie
Appaméenne, consulté sur l'existence et l'em-

placement de cette église dédiée à Sainte Nata-
lène avant le XIIIe siècle, répond: Quant à la
chapelle de sainte Natâlène que le peuple
appelait par abréviation sainte Lène, elle
était placée dans la rue qui porta son nom
dans tout le moyen âge et qui le porte en-
core malgré sa déformation en Sainte Hélène.
Corriera Santa Lena, porta Santa Lena se retrou-
vent sans cesse dans les délibérations du Conseil
de la ville. Je ne saurais dire quelle était la pla-
ce précise de cette chapelle dans la rue, car cha-
pelle et hospice disparurent au XVIe siècle et
il n'en reste plus trace. » Addit R. D. Robert:
« A remarquer que le peuple ne dit pas *Sant Heleno*
comme il devrait dire s'il s'agissait de la mère
de Constantin, mais *Sant Aleno*, corruption de
Santa Lena. »

sepe lienda